فصلنامه علمی ـ تخصصی فرهنگ پژوهش

شماره ۴۶، تابستان ۱۴۰۰، ویژه علوم اجتماعی

مقایسه تطبیقی مفهوم مادر در سینمای دهه ۶۰ و دهه ۹۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۲۰ تاریخ تأیید: ۱۴۰۰/۰۶/۱۵

مریم موسویان اصل *

چکیده

مادر و زن زیباترین واژهٔ آفرینش است و موثرترین عامل تربیت و نگاهبان سلامت روحی، روانی و جسمانی فرزند در خانواده است. مفهوم مادری ارزش‌ها و عقایدی را در بر دارد که نه تنها در ازدواج و نظام خانواده بلکه در قانون و سیاست‌های اجتماعی معنا دارد و در ادبیات، رسانه‌ها، فیلم و بقیه اشکال فرهنگی بازنمایی می‌شود. اما با جهانی شدن، به عنوان پدیده‌ای فراگیر، حاصل تغییر و تحولاتی است که همه جوامع بشری را با چالشی بزرگ مواجه ساخته است. از اینرو هدف اصلی پژوهش بررسی مقایسه‌ای مفهوم مادر در سینمای دهه ۶۰ و ۹۰ می‌باشد. این پژوهش به صورت توصیفی- تحلیلی و از نوع مقایسه‌ای است و روش تجزیه تحلیل داده‌ها کیفی با رویکرد نشانه شناسی به بررسی نشانه‌های موجود در فیلم‌های «مادر»، «پرنده کوچک خوشبختی»، «گلبهار»، «مادر پاییزی»، «شیار ۱۴۳»، «من مادر هستم»، «تیغ و ترمه» انجام شده است. قلمرو زمانی این تحقیق در سال ۱۴۰۰ می‌باشد. یافته‌ها نشان می‌دهد مادر در دهه ۶۰ مادرانگی اصیل و اسطوره‌ای را دارا است و آن را حفظ نموده است ولی در دهه ۹۰ مفهوم مادری به شدت تحت تاثیر سبک زندگی قرار گرفته است و مادران در این دهه با تغییر کمی در شرایط زندگی مقاومت و صبر کمتری دارند و منجر به ترک فرزند و فروپاشی خانواده می‌شود.

واژه‌های کلیدی: مادر، سینما، دهه ۶۰ و ۹۰، مفهوم مادری.

---

* دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته مدیریت راهبردی فرهنگ ، دانشگاه باقرالعلوم علیه‌السلام .

مقدمه

جایگاه مادر در فرهنگ و تاریخ ایران زمین و سراسر دنیا همواره جایگاهی رفیع و دارای قداست بوده و از همین رو نگاه افراد جامعه نسبت به این گوهر ناب همیشه با احترام همراه بوده است (برجی‌نژاد، ۱۳۸۹: ص ۱۵۸). مادر واژه‌ی محبوب در همه‌ی زمانها و مکان‌هاست. انسانی صبور، سلیم و فداکار که بدون طمع هیچ پاداشی، همه‌ی مصائب را پذیرا می‌گردد و ای بسا که به خاطر سلامت و سعادت فرزند خویش، حتی از حیات خود نیز دست می‌شوید. مادر اساس هر خانواده است (مشهدی علی‌پور، ۱۳۹۱: ص۱۰۰). نقش مادری و حتی نفس مادر شدن که از آغاز حیات انسان امری آشنا و مقدس بوده است، در پایان هزاره‌ی دوم، با تحولات بی‌سابقه فکری و اجتماعی ناشی از انقلاب صنعتی و ورود انسان به دنیایی جدید، به تدریج دستخوش آسیب‌هایی عمده شده است (حسینی‌مجرد و سیاح، ۱۳۹۰: ص۲۱۲). این تغییرات چه در عرصه کار و تولید و چه در عرصه مصرف، برای همه گروه‌هایی که از قید فعالیت‌های سنتی آزاد شده‌اند، انتخاب‌های گوناگون در انتخاب سبک زندگی وجود دارد. بررسی تحولات پیش رو در جهان و جهانی شدن نشان می‌دهد که مناسبات و تغییرات سبک زندگی به مقوله‌ای مهم بویژه در جوامع سنتی و نیز جوامع در حال گذار تبدیل شده است (یاری و همکاران، ۱۳۹۵: ص۷۱). بنابراین با توجه به تغییرات در دو دهه اخیر در زمینه افزایش نرخ تحصیلات عالی زنان و مشارکت بیشتر آنان در فعالیت‌های اجتماعی و شغلی و نیز بروز تغییرات ارزشی و نگرشی در زمینه اهمیت نقش‌های اجتماعی زنان، همچنین گسترش فردگرایی و توجه و علاقه دختران و زنان جوان به آرمان‌ها و علایق شخصی، شاهد آن هستیم که در زمینه نقش‌های شایسته و بایسته زنان در خانواده و اجتماع و از جمله در مورد معنا و نقش مادری بازتعریف‌ها و تأملات گسترده‌ای صورت گرفته است (رفعت‌جاه،

۱۳۹۷: ص۱۳۱). هـدف از ایـن پـژوهش بررسـی مفهـوم مـادر در دهـه‌های اخیـر می‌باشد. در این پژوهش به منظور بررسی مفهوم مادر در دو دهه متفـاوت بـه یکـی از آثار فرهنگی مهم کشور یعنی سینما رجوع می‌کند. امروزه سینما در میان سـایر هنرهـا از جایگاه برجسته‌ای برخوردار می‌باشد. سینما با نمایش خواسته‌ها، تفاسیر و زنـدگی مردم در واقـع فرهنـگ را بـه نمـایش می‌گـذارد (شـالچی و مبـین، ۱۳۹۵: ص۱۲۱). بدیهی است سینما و رسانه در هر جامعه متاثر از فرهنگ همـان جامعـه در رونـد بـاز تولید فرهنگی در آن جامعه می‌باشند (سعیدی و دهدست، ۱۳۹۸: ص۱۶۴). سـینما با به تصویر کشیدن کاستی‌ها، نقصان‌ها و مشکلاتی کـه در یـك جامعـه وجـود دارد، نشان می‌دهد یك جامعه در بازه‌ی زمانی مشخص چـه تغییراتـی را از سـر گذرانـده و ممکن است در آینده چه تغییراتی را تجربه کند. باید به این نکته نیز توجـه داشـت کـه سینما به علت ویژگی‌های منحصر به فردی کـه دارد، ابـزار مناسـبی بـرای بـه تصـویر کشیدن این تغییرات و چگونگی رخ دادنشان است؛ از این رو یکی از راه‌هـای آسـیب شناسی روابط خانوادگی، مطالعه‌ی محصـولات سـینمایی و تفسـیر و فهـم محتـوای آنهاست (انتظاری و خورشیدنام، ۱۳۹۶: ص۳۳).

در این پژوهش مفهوم مادر در سینمای دو دهه بررسی می‌شود و این امر از بررسی محصولات گوناگون فیلم انجام می‌شود و سوال اصلی پژوهش که به آن پرداخته شـده است، مفهوم مادر در سینمای دهه ۶۰ و دهه‌ی ۹۰ چه تفاوت‌هایی با هم دارند؟

مبانی نظری

در این بخش به مبانی نظری پژوهش پرداخته می‌شود.

مفهوم مادر و مادری

هر انسانی مادری از خاک[۱] و مادری از خون انسان[۲] دارد (عفتی، ۱۳۹۶: ص۵۴). مادر واژه فارسی است و در عربی به معنای (ام)[۳] می‌باشد (راغب اصفهانی، ۱۳۶۲:ص۸۵). «مادر» در لغت به معنای مام، والده و زن فرزنددار آورده شده است که به آن الفاظ «مادر»، «مار»، «ماما» هم اطلاق می‌شود، ولی در اصطلاح، مادر کسی است که پرورش فرزندان را در دوران بارداری و پس از آن بر عهده دارد و در انجام این وظیفه، بدون هیچ چشمداشت مادی یا معنوی کوشاست. مراقبت‌های دوره کودکی، شب‌زنده داری‌ها و بیداری‌های مادر برای فرزندان، به این دلیل نیست که این کودک روزی رشد کند و یاور او باشد، چه بسا مادر جان خود را برای طفلش به خطر می‌اندازد و جز خیر او را نمی‌طلبد (برجی‌نژاد، ۱۳۸۹: ص ۱۵۸). مادر واژه‌ی محبوب در همه‌ی زمان‌ها و مکان‌هاست. انسانی صبور، سلیم و فداکار که بدون طمع هیچ پاداشی، همه‌ی مصائب را پذیرا می‌گردد و ای بسا که به خاطر سلامت و سعادت فرزند خویش، حتی از حیات خود نیز دست می‌شوید. مادر اساس هر خانواده است (مشهدی علی‌پور، ۱۳۹۱: ص۱۰۰). همچنین مادر به زنی که فرزند دارد، گفته می‌شود و به آن مام، ماما و مار هم گفته می‌شود. همچنین به اصلی، اولیه، نخستین نیز گفته می‌شود (عمید، ۱۳۷۹: ص۱۷۳۳). اصطلاح مادری یک مفهوم دوپهلو است. مادر، زنی است که هم کودک را به دنیا می‌آورد و هم مراقبت و پرورش او را به عهده می‌گیرد ولی تعاریف مادری معمولاً یک مفهوم کلیدی را در بردارد و ناظر به یک عمل اجتماعی است که وظیفه مراقبت و پرورش کودکان را در برمی‌گیرد (رفعت‌جاه، ۱۳۹۷: ص۴).

---

۱. سوره ص آیه ۷۱.

۲. سوره الزمر آیه ٦.

۳. الأُمّ بِإزاء الأب، وهی الوالده القریبه التی والدته، والبعیده التی ولدت مَن ولدته.

تغییر سبک زندگی و پدیده جهانی

تغییر و تحولاتی که در غرب به مثابه مدرنیته و جهانی شدن اتفاق افتاده است، پیامدهایی را از طریق دنیای اطلاعات و ارتباطات بر سایر نقاط دیگر جهان به جای گذاشته است و چون همه‌ی این تحولات از درون نیست و به جوامعی که وارد می‌شود، فرهنگ‌سازی نشده، بحران‌هایی را در زندگی مردم جهان بوجود آورده است و در این میان، جامعه ایران نیز از این تحولات دور نبوده است (میرمحمد و همکاران، ۱۳۹۶: ص۱۲۲) و پدیده جهانی شدن در عصر حاضر به عنوان پدیده‌های فراگیر و تاثیرگذار، با موجی عظیم از تغییرات و تحولات مواجه هستیم که ساختار سنتی، بومی و بنیان‌های هویتی تمام جوامع بشر را با چالشی بزرگ مواجه ساخته است. خانواده نیز به عنوان بخش کوچک جامعه نیز از این تاثیر مبرا نیست و تغییر در این نهاد کوچک اجتماعی در دیگر بخش‌های بزرگ اجتماع تاثیر می‌گذارد. براین اساس خانواده، تحت تاثیر جهانی شدن، تحولاتی را تجربه کرده است که آن را در تعارض با خانواده سنتی قرار داده است و موجب از بین رفتن مفهوم خانواده شده است (عنایت و موحد، ۱۳۸۳: ص۱۵۴). بنابراین با پدیده جهانی از طریق رشد دادن فردیت و وارد کردن زنان به فعالیت تولیدی و اجتماعی خارج از منزل، تقویت استقلال اقتصادی افراد و به تبع آن کاهش بردباری آنان نسبت به یکدیگر، شناخت و تثبیت و افزایش حقوق زنان، قانونی کردن حق طلاق، شهرنشینی، خشونت خانوادگی، اشتغال زنان وپیامدهای آن، مهاجرت از روستا به شهر، تحرک اجتماعی و اقتصادی و محلی بیشتر و کاهش نفوذ مرد در خانواده و بسیاری از عوامل دیگر از این قبیل، بر ساختار نهاد خانواده و سبک زندگی زنان تاثیر گذاشته است. در واقع جامعه مدرن و صنعتی ضمن حل بسیاری از تضادهای جوامع ماقبل خود موجب بروز تضادها و تنش‌های جدیدی بخصوص در ساختار خانواده و سبک زندگی زنان شهری شده و در مجموع عملکرد آن به لحاظ تاثیر گذاری در حفظ ساختار خانواده منفی بوده است که همین جنبه منفی تاثیر خود را بر جامعه نیز گذاشته و در حال حاضر در

ساختار خانواده‌ها ارزش‌ها و هنجارهای بیگانه و بی‌هویت به عنوان ارزش‌های برتر و جاودانه معتبر بر جامعه حاکم است (بااوش، ۱۳۹۵: ص۱).

سینما و بازنمایی

مسائل اجتماعی در عرصه‌های مختلف به شکل‌های متفاوتی بازنمایی می‌شوند. طرح مسائل اجتماعی در روزنامه‌ها و مجلات با شکل طرح آن در تلویزیون و یا سینما ممکن است متفاوت باشد. در این میان، یکی از مهم‌ترین عرصه‌های بازنمایی مسائل اجتماعی، سینماست و شناخت مسائل اجتماعی در قاب تصویر، به‌ویژه در آثار سینمایی می‌تواند به کاستن ابهام‌های روندشناختی در حوزه‌ی مسائل اجتماعی، کمک فراوانی کند؛ زیرا «فیلم‌های سینمایی، منبع فرهنگی مهمی برای درک ماهیت و علل انحرافات اجتماعی هستند» (رستگار و همکاران، ۱۳۹۸: ص۶۰). امروزه رسانه‌ها یکی از ابزارهای مهم برای جامعه‌پذیری تلقی می‌شوند. یکی از رسانه‌های ارتباط جمعی، سینما و محصول آن فیلم است. سینما به دلیل اینکه هم رسانه است و هم هنر، در رابطه با مخاطبان نقش مهمتری در مقایسه با سایر رسانه‌ها و هنرها دارد. سینما به اعتبار رسانه بودن با عده کثیری از مخاطبان در مدت زمان کوتاهی ارتباط برقرار می‌کند و به اعتبار هنر بودن، علاوه بر تأثیرگذاری مستقیم، غیرمستقیم نیز بر آنها اثر می‌گذارد. اثرات غیرمستقیم هنر و سینما از آنجا که بیشتر با ناخودآگاه افراد سروکار دارد، نقش تعیین کننده‌تری در تثبیت یا تغییر ذهنیت آنها درباره مسائل گوناگون دارد. همچنین، فیلم و سینما احساسات گوناگون و متفاوتی را در مخاطب بر می‌انگیزد که تأثیرپذیری از موضوع‌های مطرح شده را دوچندان می‌کند. فیلم به عنوان یک رسانه تصویری، به تنهایی نمی‌تواند تمام واقعیت‌های مختلف یک جامعه را نشان دهد، اما خود می‌تواند انعکاسی از برخی واقعیت‌های هر جامعه‌ای باشد و از آنجایی که رسانه در پی تولید معناست، جامعه نیز به عنوان موضوعی برای بازنمایی و تولید معنا می‌تواند دارای اهمیت فراوانی باشد و در این میان، سینما و فیلم به عنوان

یکی از مهمترین تولیدکنندگان، نقش کلیدی‌ای در نشان دادن برخی رخدادها، عقیده‌ها و افکارهای مردمان یک جامعه دارند (قوام دوست، ۱۳۹۷: ص۳). سینما با نمایش تصویر، صدا، گفتار، حرکات، بیان احساسات، موسیقی، اشیاء و ... می‌تواند بازنمایی کاملی از نشانه‌های فرهنگی باشد (شالچی و مبین، ۱۳۹۵: ص۱۲۱). والتر بنیامین جایگاه ویژه‌ای برای سینما قائل است و می‌گوید برای انسان معاصر بازنمایی واقعیت به وسیله فیلم به طور قابل مقایسه‌ای اهمیت بیشتری نسبت به نقاشی دارد؛ چرا که این ابزار تکنولوژیك به طور بسیار دقیقی در واقعیت نفوذ می‌کند و وجوهی از آن برملا می‌سازد که هیچ ابزار دیگری چنین توانایی را نداشته است (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۷: ص۱۲۶). بازنمایی در رسانه که الکساندر در کتابش با عنوان «جامعه شناسی هنرها» بیان نموده است، «بازنمایی» به معنای آن است که رسانه آنچه را که در خارج از خودش وجود دارد، با تغییراتی که رویش اعمال می‌کند، نشان می‌دهد (ابوبی و مومنی، ۱۳۹۸: ص۸۱). بازنمایی یکی از مفاهیم بنیادی در مطالعات رسانه‌ای است. کلمه‌ای که معانی احتمالی متفاوتی را به همراه دارد. بازنمایی راه و روشی است که از آن طریق، رسانه‌ها حوادث و واقعیت‌ها را نشان می‌دهند و ساختی که رسانه‌های جمعی از جنبه‌های مختلف واقعیت مثل افراد، مکان‌ها، اشیاء، اشخاص، هویت‌های فرهنگی و دیگر مفاهیم مجرد ایجاد می‌کنند. تجلی بازنمایی‌ها ممکن است به صورت گفتاری، نوشتاری یا تصاویر متحرک باشد (خالق‌پناه و همکاران، ۱۳۹۸: ص۷۱).

روش تحقیق

این پژوهش به صورت توصیفی- تحلیلی می‌باشد و به منظور گردآوری اطلاعات از شیوه‌ی کتابخانه‌ای و فیش برداری از اطلاعات استفاده می‌شود. روش تجزیه تحلیل داده‌ها به صورت کیفی و با رویکرد نشانه شناسی می‌باشد. در واقع نشانه‌شناسی نوعی قرائت و خوانش از سوی نشانه‌شناس است که از سوی مخاطب

نیز انجام می‌پذیرد با این تفاوت که نشانه‌شناس رویکردی انتقادی و علمی دارد. به این معنا که می‌خواهند بدانند در پس نحوه بازنمایی نشانه‌ها، چه ایدئولوژی‌هایی نهفته است. زیرا هر تصویری در فیلم سینمایی یک نشانه است که از سطح تا عمق دارای محتواست و معانی و ایدئولوژی نهان در پس آن را در قالب آشکار تا ضمنی منتقل می‌کند. در روش نشانه شناسی کلمات، موسیقی، تصاویر و دیگر عناصر فیلم به مثابه نشانه‌ای در نظر گرفته می‌شود که از طریق آنها معانی خلق می‌شوند و برای اینکه چیزی معنادار شود، باید آن را رمزگذاری کرد. رمزگذاری همان ایجاد دلالت معناست که اصلی‌ترین روش در تولید پیام است. به این ترتیب شناخت نظام ارجاعات و رمزگذاری‌ها این امکان را می‌دهد که با رمزگشایی متن و کشف ارجاعات رمزها پرداخته و از این طریق بتوانیم نشانه‌ها را متمایز کنیم. جان فیسک در تبیین این روش سطوح اجتماعی رمزگان را در سه سطح تقسیم می‌کند:

واقعیت یا رمز اجتماعی: به این معنا که واقعه‌ای که قرار است از تلویزیون یا سینما پخش شود پیشاپیش با رمزهای اجتماعی رمزگذاری شده است. مثل طراحی لباس، انتخاب بازیگران، چهره‌پردازی، نشانه غیر کلامی و دیالوگها.

بازنمایی یا رمز فنی: رمزهای اجتماعی با کمک دستگاه‌های الکترونیکی رمزگذاری فنی و بازنمایی می‌شوند. برخی از رمزهای فنی عبارت است از نحوه فیلمبرداری، نورپردازی، موسیقی، صداگذاری و زمان و مکان صحنه‌ها.

ایدئولوژیک یا رمزهای ایدئولوژیک: رمزهای ایدئولوژیک عناصر مزبور را به یک انسجام و مقبولیت اجتماعی می‌رساند. گفتمان‌های اجتماعی و تقابل سنت و مدرنیته از جمله رمزگان ایدئولوژیک می‌باشند(سعیدی و دهدست، ۱۳۹۸: ص۱۶۸ و ۱۶۹).

در این پژوهش سعی می‌شود که به نشانه‌شناسی و تجزیه و تحلیل هر فیلم پرداخته و سپس در انتهای نقد یك جدول رمزگان اجتماعی، فنی و ایدئولوژیک آورده

شود. نقد و تحلیل فیلم‌ها براساس دیدگاه جان فیسك پرداخته می‌شود که این امر براساس جدول ۱ انجام می‌شود.

جدول (۱) چارچوب در نظر گرفته شده برای نقد و تحلیل فیلم (شرف‌الدین و اسماعیلی، ۱۳۹۲).

رمزهای فیلم	رمز اجتماعی	گفتار
		محیط
		لباس
		وضع ظاهر
	رمزهای فنی	زمان و مکان
		صدا (گفت و گو)
	رمزهای ایدئولوژیک	مفهوم اصلی
		دسته بندی مفاهیم

در این پژوهش برای انتخاب جامعه آماری از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده است. برای انتخاب جامعه آماری از در دهه‌ی ۶۰ و ۹۰، از فیلم‌های سینمایی استفاده می‌شود که پرمخاطب، پر فروش، محوریت مادر با بازی هنرمندان معروف و کارگردانان صاحب نام، کاندید و برنده جایزه فیلم باشد. فیلم‌های انتخاب شده عبارتند از: مادر»، «پرنده کوچک خوشبختی»، «گلبهار»، «مادر پاییزی»، «شیار ۱۴۳»، «من مادر هستم»، «تیغ و ترمه».

نقد و بررسی فیلم‌های منتخب

جایگاه مادر در فرهنگ و تاریخ ایران زمین و سراسر دنیا همواره جایگاهی رفیع و دارای قداست بوده و از همین رو نگاه افراد جامعه نسبت به این گوهر ناب همیشه با احترام همراه بوده است. سینمای ایران نیز به دلیل این فرهنگ ناب و ارزشمند همواره نگاهی ستایش آمیز به مادران دارد. وقتی صحبت از فیلم‌های سینمایی به میان می‌آید که محوریت قصه آنان بیشتر بر پایه حضور یک بازیگر زن در نقش مادر است، ناخودآگاه تصویر تعداد کثیری از بانوان هنرمند این سرزمین در اذهان هر ایرانی تداعی می‌شود.

جدول ۲ به معرفی فیلم‌های منتخب را نشان می‌دهد.

جدول (۲) به معرفی فیلم‌های منتخب.

نام فیلم	نویسنده و کارگردان	تهیه کننده	سال تولید	برخی بازیگران اصلی
مادر	علی حاتمی	مرتضی شایسته	۱۳۶۸	رقیه چهره‌آزاد، محمدعلی کشاورز، فریماه فرجامی، امین تارخ، اکبر عبدی، اکرم محمدی، جمشید هاشم‌پور
پرنده کوچک خوشبختی	کارگردان پوران درخشنده نویسنده سیروس تسلیمی	سیروس تسلیمی	۱۳۶۶	عطیه معصومی، امین تارخ، هما روستا، جمیله شیخی، آزیتا لاچینی، شهلا ریاحی
گلبهار	تهمینه اردکانی	جهاد دانشگاهی دانشکده هنرهای زیبا	۱۳۶۵	مهرانه مهین‌ترابی، صدیقه زرپور، بتسابه دورودیان، اشرف طیبی.
مادر پاییزی	سیروس رنجبر	سیروس رنجبر	۱۳۹۰	ارشیا طالبی، هانیه توسلی، علیرضا جلالی‌تبار، وحید رهبانی، بهناز جعفری، آرش تاج تهرانی، رویا ثمودی، کتایون کارایی
شیار ۱۴۳	نرگس آبیار	محمد حسین قاسمی و ابوذر پورمحمدی	۱۳۹۲	مریلا زارعی، مهران احمدی، گلاره عباسی، سامان صفاری.
من مادر هستم	کارگردان فریدون جیرانی، نویسنده لیلا ریجانی و رحمان سیفی آزاد	سیدغلامرضا موسوی	۱۳۹۱	باران کوثری، فرهاد اصلانی، پانته‌آ بهرام، هنگامه قاضیانی، حبیب رضایی، امیرحسین آرمان، ناصر طهماسب، آرمان صورتگر
تیغ و ترمه	کیومرث پور احمد	سید علی قائم مقامی	۱۳۹۷	ذیبا زاهدی، پژمان بازغی، لاله اسکندری، هومن برق نورد، مهران رجبی، کوروش سلیمانی.

جدول ۳ خلاصه داستان فیلم‌های منتخب را نشان می‌دهد.

جدول (۳) خلاصه داستان فیلم‌های منتخب.

نام فیلم	خلاصه
مادر	فیلم مادر در مورد زن مسنی است که در سرای سالمندان زندگی می‌کند و تنها دوشنبه‌های هر هفته می‌تواند فرزندانش را ببیند. آخرین دوشنبه‌ی پس از مرگ هم اتاقی‌اش تصمیم می‌گیرد به خانه برگردد تا روزهای پایانی عمرش را در خانه‌اش و کنار فرزندانش که هر کدام گوشه‌ای به زندگی خود مشغول‌اند و هرکدام به نوعی در زندگی شکست خورده‌اند و در ارتباط با همدیگر و زندگی شخصی دچار مشکلاتی هستند، بگذراند. او همه را برای مراسم مرگ خود آماده می‌کند و با خیال راحت سفر را آغاز کند.
پرنده کوچک خوشبختی	فیلم پرنده کوچک خوشبختی در مورد یک معلم روانشناس است که برای تدریس وارد مدرسه‌ی دخترانه‌ای می‌شود که در آن دانش‌آموزان استثنائی و ناشنوا تحصیل می‌کنند. ورود او مصادف می‌شود با آشنایی با دخترکی ناسازگار و کندذهن که قصد کشتن هم‌شاگردیش را در سر کلاس داشته است. ملیحه بر اثر ضربهٔ روحی در کودکی قدرت تکلم خود را از دست داده است و با یادآوری گذشته دچار تشنج عصبی می‌شود. او حتی قصد به خودکشی هم می‌زند.

گلبهار	گلبهار ماجرای دختری است که بر اثر یک تصادف قطع نخاع شده است. مادر و پدرش به دلیل گفتاری و مشکلات نگهداری از گلبهار و همچنین بعد از تصمیم خودکشی او، به ناچار او را به آسایشگاهی می‌سپارند. گلبهار با کسی سخن نمی‌گوید. مربی به نام مهری با روی خوش و لبخند با او مواجه و آشنا می‌شود. مهری با محبت و صحبت گلبهار را به زندگی باز می‌گرداند و باعث می‌شود که او صحبت کند و با زندگی آشتی کند.
مادر پاییزی	این فیلم درباره پسر ۱۲ ساله‌ای است که به بیماری اوتیسم مبتلاست و با پدر و پرستارش در بابلسر زندگی می‌کند. داستان از جایی آغاز می‌شود که بخاطر مشغله کاری پدر تنها نمی‌تواند از کودک خود مراقبت نماید و مجبور به گرفتن پرستار برای فرزند خود است و بخاطر بیماری کودک هیچ پرستاری تحمل و استقامت این را ندارد که از کودک مراقبت نماید. او در طی پیگیری کشته شدن گربه همسایه می‌فهمد که مادرش زنده است و در تهران زندگی می‌کند و برای جستجوی او راهی تهران می‌شود،
شیار ۱۴۳	الفت مادری است که در جوانی همسر خود را از دست می‌دهد و با کمک مادرش فرزندانش را بزرگ می‌کند. او زنی کدبانوست که به همه کارهای یک منزل روستایی نزدیک مس سرچشمه می‌پردازد. او به پسر کوچکش یونس بسیار علاقه دارد. وقتی یونس بزرگ می‌شود در رشته مهندسی معدن دانشگاه پذیرفته می‌شود اما این مسئله با شروع جنگ همراه است. یونس سرانجام علی رغم میل مادر خود به جبهه می‌رود. بعد از عملیات والفجر مقدماتی دیگر از یونس خبری نیست و الفت همچنان در انتظار کسب خبری از فرزندش است، حوادث مختلفی روی می‌دهد و نهایتا با پذیرش قطعنامه ۵۹۸ جنگ به اتمام می‌رسد. الفت طی تمام این سال‌ها رادیویی که پسرش به او هدیه داده بود را به کمرش بسته است.
من مادر هستم	این فیلم داستان دختری به نام آوا دختر جوانی است که در زمینه موسیقی فعالیت دارد و به یکی از همکارانش به نام پدرام نیز علاقه مند است و این دو قصد دارند با یکدیگر ازدواج کنند. البته خانواده آوا به شدت با این ازدواج مخالف هستند اما آوا همچنان اصرار دارد که با پدرام ازدواج کند. پدر آوا یعنی نادر وکیل دادگستری است و مدتهاست که به مصرف مشروبات الکلی اعتیاد دارد و به همین جهت کل زندگی‌اش را از دست داده و همسرش ناهید که او هم وکیل پایه یک دادگستری است نیز او را ترک کرده است و قصد گرفتن

	طلاق از وی را دارد. سعید دوست صمیمی نادر است که مدتهاست در خانه او زندگی می‌کند و حکم یکی از اعضای خانواده نادر را دارد و محرم رازهای آواست. سیمین که همسر سعید است، مدتی است در فرانسه زندگی می‌کند اما او هم در این شرایط به ایران برگشته تا بالاخره تکلیف زندگی‌اش را با سعید مشخص کند. سیمین و نادر از بچگی به واسطه‌ی پدرانشان با هم مراوداتی داشته‌اند و سیمین از دیدن نادر بسیار خوشحال شد.
تیغ و ترمه	داستان فیلم روایتگر زندگی دختری نقاشی به نام ترمه است که مادرش لیلی بعد از دوازده سال بار دیگر به ایران برگشته تا هم تکلیف مال و اموال همسرش را مشخص کند و هم اینکه ترمه را با خود به خارج ببرد. این دختر ۲۰ ساله در خردسالی پدرش را بر اثر سکته قلبی از دست داده و از همان موقع هم مادرش او و کشورش را ترک گفت و ترمه پیش عموی خود یعنی عمو جهان بزرگ شد. عمو جهان در واقع یکی از دوستان صمیمی پدر ترمه است که او را مانند دخترش دوست دارد و پیرمردی است که مشروبات الکلی معتاد بوده و از دار دنیا برایش ترمه باقی مانده است. مادر ترمه اما تصور می‌کند که جهان مال و منال همسر مرده‌اش را بالا کشیده و با همین نیت وارد یک سری درگیری حقوقی با او می‌شود و در این میان ترمه رازهای جدیدی از مرگ پدرش را می‌فهمد. مادر ترمه یک مادر بی‌مسئولیت و خودخواه بوده که در کودکی خانواده و دخترش را ترک کرده است. ترمه متوجه می‌شود که علت مرگ پدرش، خودکشی بخاطر خیانت عمو و مادرش با هم است و مادرش تصمیم به طلاق داشته و او این موضوع را نمی‌توانسته تحمل کند.

هر روایت و داستانی بیش از هر چیز، آغاز و فرجامی دارد که این آغاز و فرجام، هر داستانی را از جهان عینی و داستانهای دیگر جدا می‌کند. هر روایت از ۵ عنصر تشکیل شده است: ۱- پاره ابتدایی. ۲- نیروی تخریب کننده. ۳- پاره میانی. ۴- نیروی سازمان ده. ۵- پاره پایانی.

جدول ۴ تحلیل روایت فیلم‌های منتخب را نشان می‌دهد.

جدول (۴) تحلیل روایت فیلم‌های منتخب.

نام فیلم	روایت فیلم
مادر	پاره ابتدایی: مراسم آشنا سازی با آمدن اعضاء پراکنده خانه بـه دور مـادر بـه اجرا در می‌آید، خانه آب و جارو می‌شود و صفای دوباره می‌گیـرد و هماننـد گذشته صدای همهمه در خانه برپا می‌شود. نیروی تخریب کننده: جایی که محمد ابراهیم، غلامرضا را بـه زور بـه حمـام می‌برد و او را کتک می‌زند. پاره میانی: ارتباط‌ها بین فرزندان گسترش می‌یابد و فرصتی به دست می‌آیـد، تا اهل خانه خود را بجویند و بیننده نیز بداند که اینـان چـه بـوده‌انـد و چـرا غریبه و نا آشنا شده‌اند و کدام خواسته آنها در گذشته بی‌جواب مانده است. نیروی سامان دهنده: در جایی کـه غلامرضـا گـم مـی‌شـود و همـه اعضـای خانواده به دنبال آن می‌گردند. پاره پایانی: آماده کردن وسایل و ابزارهای مورد نیـاز بـرای ناهـار روزی کـه مادر فوت می‌کند و نصحیت مادر به فرزندان بعد از فوت. همچنین بـا فـوت مادر در جایی که ماه طلعت به غلامرضا دیکته می‌گوید و غلامرضـا در آخـر آن می‌گوید مادر مرد.
پرنده کوچک خوشبختی	پاره ابتدایی: این فیلم پاره ابتدایی ندارد. نیروی تخریب کننده: بیان لحظه شوک و اتفاق ناگواری که بـرای ملیحـه رخ داده است. معلم جوان به خاطر آنکه از داشتن فرزند محروم اسـت، عاشـقانه در بازسازی شخصیت دخترک تلاش می‌ورزد. پاره میانی: پدر ملیحه سد راه رابطهٔ میان آن با خانم شفیقی می‌شود. نیروی سامان دهنده: ازدواج خانم شفیقی با پدر ملیحه. پاره پایانی: دقایق پایانی فیلم و لحظه حرف زدن ملیحه نقطه اوج فیلم است.
گلبهار	پاره ابتدایی: ورود گلبهار به آسایشگاه و آشنایی بـا آن محـل و افـراد آنجـا و طریقه ارتباط مهری با گلبهار می‌باشد. نیروی تخریب کننده: سر به سر گذاشتن هم اتاقی‌ها و بی‌توجهی گلبهار به آنها. پاره میانی: تلاش مهری برای ارتباط برقرار کردن با گلبهار. نیروی سامان دهنده: نگرانی و دلتنگی گلبهار برای مهری. پاره پایانی: بیرون بردن گلبهار توسط مهـری و سـخنانش بـه او و نشـان داده پای مصنوعی خود در آخر حرف زدن گلبهار با مهری.

مادر پاییزی	پاره ابتدایی: آمدن احسان از مدرسه و کشته شدن گربه. نیروی تخریب کننده: بردن احسان به آگاهی و یافتن پرستار جدید به نام ساره برای احسان. پاره میانی: آمدن ساره و تلاش برای ارتباط با احسان و ازدواج با پدر احسان. نیروی سامان دهنده: فرار احسان برای یافتن مادرش و رفتن سعید و ساره برای جستجوی آن. پاره پایانی: رسیدن احسان به مادرش و بی‌تفاوتی نسبت به آن.
شیار ۱۴۳	پاره ابتدایی: باز کردن رادیو از کمر الفت و آمدن دختر الفت و خبر دادن پیدا شدن یونس و معرفی و شناسایی شخصیت‌های فیلم با گفتگو و تعریف از گذشته شخصیت‌ها. نیروی تخریب کننده: گذاشتن نامه یونس برای الفت و رفتن به جنگ، بی خبر از مادر. پاره میانی: رفتن مجدد یونس بعد از مرخصی و رفتن به اهواز. مشاهده جنگ از تلویزیون و بی‌قرای و دلشوره‌های الفت. بی‌خبری از یونس. نیروی سامان دهنده: به کمر بستن رادیو و انتظار الفت برای خبر بازگشت یونس به مدت ۱۵ سال. پاره پایانی: رفتن یونس به خواب مادر و سربازی که مشغول تفحص پیکر شهدا است. خبر یافتن پیکر پسر الفت و آمدن الفت و به آغوش کشیدن پیکر پسر خود است. همچنین الفت بافت قالی‌اش را به پایان می‌رساند و خوش و خندان، با ذکر بسم الله و صلوات به بریدن تار قالی از دستگاه مشغول می‌شود.
من مادر هستم	پاره ابتدایی: گفتگوی سیمین و تعریف خوابش از دختری به نام آوا و دادن سی دی به دکتر و نشان دادن گشتن پدر و مادر به دنبال آوا و آمدن سیمین از خارج. نیروی تخریب کننده: پیدا شدن آوا در کلانتری و بخاطر تمرین موسیقی با پسری به نام پدارم. پاره میانی: خوردن الکل و تجاوز به آوا، خودکشی آوا، به قتل رسیدن سعید به دست آوا. نیروی سامان دهنده: فداکاری ناهید و گردن گرفتن قتل به جای آوا. پاره پایانی: سقط جنین، اعتراف آوا به قتل سعید، دادگاه آوا و اعدام او و همچنین دیوانگی سیمین.

تیغ و ترمه	پاره ابتدایی: فیلم با مرگ مرموز پدر ترمه، نمایشگاه نقاشی ترمه و ورود مادر به ایران با زدن همان عطر همیشگی آغاز می‌شود. نیروی تخریب کننده: یادآوری دوران کودکی، بیان ترمه به مادرش با گفتن اگه منو دوست داشتی چرا ۹ سالگی ترکم کردی. پاره میانی: اصرار مادر برای رفتن به دنبال ارث پدر و اینکه او برای این آمده که حق ترمه را بگیرد. همچنین پی بردن ترمه به مرگ مشکوک پدر و رفتن به دنبال این ماجرا. نیروی سامان دهنده: برملا شدن خیانت امیر به ترمه و آتش زدن کارگاه نقاشی و رفتن به خانه کودکی. پاره پایانی: برملا شدن خیانت عمو و مادر ترمه با هم و همین امر موجب خودکشی پدر ترمه می‌شود.

تحلیل فیلم‌های منتخب براساس رمزگان فیسک

رمزهای اجتماعی: رمزهای اجتماعی دالهایی هستند که مدلولشان پیشاپیش معلوم است. این رومزگان را می‌توان گونه‌ای ساده‌تر نشانه‌هایی هستند که بیرون متن وجود دارند و در فیلم به صورت ساده، بازتولید می‌شوند. رمز اجتماعی تناسب بازیگران براساس فرهنگ واقعی آنان در جامعه است. رمزهای اجتماعی این است که حضور انسانها در زندگی واقعی، همواره حضوری رمزگذاری شده است. به عبارت دیگر، ادراك ما از اشخاص گوناگون براساس ظاهرشان، طبق رمزهای متعارف در فرهنگمان شکل می‌گیرد. از آنجایکه که کاربرد رمزهای اجتماعی، نظیر وضع ظاهر، لباس، محیط، رفتار، گفتار و صدا کمك می‌کند که فیلم در هنگام پخش واقعی به نظر برسد. جدول ۵ تحلیل اجتماعی فیلم‌های منتخب را نشان می‌دهد.

جدول (۵) تحلیل اجتماعی فیلم‌های منتخب.

نام فیلم	رمزهای اجتماعی
مادر	در فیلم مادر، فضای خانه قدیمی، مرتب و تمیز است. حوض وسط حیاط، گلدان‌ها به درستی در همه جا قرار گرفته‌اند. فضا و وسایل خانه به صورت قدیمی با اتاق‌های زیاد و بزرگ می‌باشد. لباسها با شغل فرزندان یکی است. حتی برادری که از جنوب می‌آید با همان لباس محلی آن شهر نشان داده شده است. تمام این موارد به واقع‌گرایی این فیلم کمک کرده است. فرزندان با وجود همه اختلاف‌ها، چیزهای مشترکی دارند که بدون آنکه خود بدانند، آنها را با قدرت به یکدیگر پیوند زده است. مشترکاتی چون این خانه قدیمی، خاطرات خوب و بدی که با یکدیگر داشته‌اند، روزگاری که با هم سپری کرده‌اند و از همه مهمتر مادری که خون او در رگ همه آنها و در رگ این خانه جریان دارد. در واقع این خانه قدیمی و متروک، مکانی است، که همه به آن باز می‌گردند تا در کسی که آیینه همه آنان است و در گذشته‌ای که در بند بند این خانه پنهان است، خود را بیابند.
پرنده کوچک خوشبختی	در فیلم پرنده کوچک خوشبختی به خوبی از رمزهای اجتماعی مانند گفتار، رفتار و لباس و چهره‌پردازی در جهت عینی و واقعی بودن فیلم استفاده شده است. در این فیلم از لباس‌ها و پوشش درست برای نشان دادن طبقه فرهنگیان استفاده شده است. لباس‌ها با مانتو بلند، مقنعه و حجاب اسلامی رعایت شده است. معلمان به زبان فارسی استاندارد صحبت می‌کنند. کودکان استثنایی و دارای معلولیت نیز به درستی نمایش داده شده‌اند. در این فیلم مفهوم به صورت مادر و یک شخصیت آرام بخش و زندگی بخش و دوست داشتنی نمایش داده شده است.
گلبهار	در این فیلم از لباس، گفتار، رفتار و چهره‌پردازی فیلم در حد متوسط است. لباس‌ها همه ساده، صحبت و گفتار هنرپیشگان که با هم اتاق هستند به صورت عامیانه انجام شده است که همه نشان دهنده افراد عادی و روستایی هستند. مهری به عنوان یک دانشجوی هنر، ظاهر و لباس بسیار ساده دارد.
مادر پاییزی	لباس، گفتار، رفتار ساره در فیلم با اینکه نیاز به تامین مالی دارد مرتب و شیک است. ساره و دیگر زنان شخصیت فیلم زیاد حجاب خود را رعایت نکرده است ولی آرایش زیادی روی چهره آنها نیست. سعید به عنوان یک شخص پولدار لباس و گفتار ساده و عامیانه دارد. احسان به عنوان یک بیمار اوتیسم و پدر تروتمند ظاهر، لباس و رفتار مناسب با طبقه اجتماعی مرفه دارد.

شیار ۱۴۳	گفتار، محیط، لباس و وضع ظاهر در فیلم همه حاکی بر محیط مذهبی، روستایی و ساده است. اما نکته‌ای وجود دارد با اینکه این فیلم به دوران جنگ بر می‌گردد، زنان آرایش دارند و موهایشان پیدا است. در برداشت کلی از این فیلم می‌توان فهمید: در زمان جنگ مردم به همدیگر دروغ نمی‌گفتند، همدلی و مشارکت بر فضای جامعه حاکم است، بنیان خانواه مستحکم است، بر سر نقش زن و مرد دعوایی وجود ندارد، ارزش‌های دینی محفوظ است، بی‌حجابی مشکل جامعه نیست، از شبهات اعتقادی خبری نیست و.... اما سهم همه گروه‌ها و طبقات از جنگ یکسان نیست اگر کسی همه چیز زندگی خود را در جنگ از دست می‌دهد در کنارش هستند کسانی که در جنگ منتفع می‌شوند و یا کسانی که از جنگ به نفع خود سوءاستفاده می‌کنند.
من مادر هستم	در این فیلم لباس، گفتار، رفتار و چهره پردازی همه حاکی از جامعه مدرن دارد. عدم رعایت حجاب، آرایش زیاد و پوشش‌های نامناسب از جمله این موارد است. آوا دختریست نوزده ساله و فوق مدرن. دختری که چهارچوب و حد و مرز از پیش تعیین شده و سنتی را ابدا قبول ندارد. او دختر است و دوست دارد مثل همه دختران، آزاد زندگی کند. از کنترل‌های والدینش خسته شده. آنها را هم چون دیواری در جهت محصور ساختن خود می‌بیند و مانند هر دختر امروزی دیگری به روابط دوست پسری- دوست دختری واقف است. در این فیلم ما با جامعه ای مدرن و تغییر شکل یافته امروزی رو به روییم. جامعه‌ای که در آن حد و مرز روابط پدر و مادر و فرزندی و روابط عاشقانه دختر و پسری، به طور اساسی تغییر یافته و حد و مرزها شکسته شده است. مدرنیته موجود در فیلم ابدا یک مدرنیته نمادین و خلق شده توسط کارگردان نیست؛ بلکه یک مدرنیته انعکاسی با آینه جیرانی از حقایق تلخ جامعه، بر روی پرده‌های سینماست. مدرنیته‌ای که امروزه، چه بسته فکر کنیم و چه آزاد، چه برایمان تلخ باشد و چه شیرین، باید آن را بپذیریم که هم چون خون در رگ‌های جامعه مان جریان دارد و جامعه بدون هیچ درنگی در این مسیر جدید -هم از نظر اخلاقی و هم از لحاظ ظاهری- در حال ادامه مسیرش بوده و دیگر آن چهارچوب‌های کهنه اخلاقی نه برای روابط دختر و پسر و نه در روابط خانوادگی پا برجا نیست.
تیغ و ترمه	این فیلم به عنوان اثری اجتماعی، حال و هوای دقیقی از زمانه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم را با روایتی داستانی بازتاب می‌دهد. این فیلم‌ها در کنار واقع نمایی، ترسیم شرایط تلخ اجتماعی و اغلب نوعی سیاه نگاری و حتی نکبت‌نگاری را به مخاطب خود عرضه می‌کنند. گفتار، محیط، وضع ظاهر

	همه معضل اجتماعی بدحجابی، محیط نامناسب، بی‌بند و باری، مانتو کوتاه و جلو باز، آرایش زیاد، خیانت و روابط بد میان دختر و پسر را نشان می‌دهد.

رمزهای فنی: رمزهای فنی واقعیت‌های که قرار است از تلویزیون یا سینما نمایش داده شود. برای آنکه رنگ واقعیت به خود بگیرد و پیشاپیش با رمز اجتماعی رمزگذاری شده است و برای آنکه از سینما قابل پخش کند از رمزهای فنی همچون دوربین، نورپردازی، صدا و وسایل صحنه می‌گذارد. رمزهای فنی بدین وسیله دارای اهمیت هستند که در ایجاد معنا به صورت کلی نقش مهمی ایفا می‌کنند، زیرا عمدتا به شیوه خلاقانه و نه صرفا فنی از آنها استفاده شده است تا معنای کلی را پدید آورند. جدول ۶ تحلیل فنی از لحاظ زمان و مکان فیلم‌های منتخب را نشان می‌دهد.

جدول (۶) تحلیل فنی از لحاظ زمان و مکان فیلم‌های منتخب.

نام فیلم	زمان و مکان
مادر	کارکرد اصلی زمان و مکان این است که بسیاری از رمزهای فیلم براساس زمان و مکان فیلم برجسته می‌شود. این فیلم دقیقا بعد از تمام شدن جنگ ساخته شده است. در این زمان است که کشور ایران دچار آسیب‌های فراوانی از لحاظ اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و... شده است. مکان فیلم تهران است که مرکز این آسیب‌ها شمرده می‌شود.
پرنده کوچک خوشبختی	این فیلم در زمان جنگ ساخته شده است که در آن زمان مجروحان و جانبازان جنگ بسیار بوده است. در آن زمان معلولیت و آسیب‌های روانی زیادی دیده می‌شود. زمان این فیلم نیز به زمانی که زنان تلاش برای استقلال و مدرنیه خود تلاش می‌کردند، اشاره دارد. در این زمان مادران و زنانی که به اشتغال مشغول می‌شوند و فعالیت‌های اجتماعی داشتند بیشتر از دوران قبل دیده می‌شود.
گلبهار	این فیلم در زمان جنگ و با امکانات و محدودیت جنگ ساخته شده است. ساده و دارای صحنه نمایش محدود می‌باشد اما در عین حال می‌توان بیان نمود که با توجه به شرایط آن زمان مادری و تلاش مادرانه را در شرایط امروزی و شهری بازنمایی می‌کند. مکان آن شهر تهران است.
مادر پاییزی	این فیلم در شروع دهه ۹۰ ساخته شده است. در این دوران ما با تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی زیادی روبه رو بوده‌ایم. یکی از تحولات اجتماعی و فرهنگی دهه ۹۰ می‌توان به طلاق، ترک مادران برای رسیدن به آرزوهایشان، تحمل و صبر کم، دروغگویی به فرزندان می‌باشد.

شیار ۱۴۳	این فیلم در دهه ۹۰ ساخته شده است اما به دوران دهه شصت و جنگ باز می‌گردد. مکان این فیلم کرمان است و انتخاب لوکیشن فیلم که روستایی است در کنار معدنی بزرگ با محیط و تجهیزاتی غول آسا، دلالتمند است.
من مادر هستم	این فیلم در ابتدای دوره ۹۰ و با تحولات اجتماعی و فرهنگی روبه‌رو هستیم و مکان این فیلم شهر تهران است. تهران به دلیل وسعت و جمعیتی که در آن زندگی می‌کنند مرکز تحولات اجتماعی، اختلاف طبقاتی و روابط نامشروع است.
تیغ و ترمه	زمان این فیلم به چند سال اخیر بر می‌گردد که بدحجابی و خیانت به اوج خود رسیده است. مکان این فیلم شهر تهران است که بی‌بند وباری و خیانت در آن فراوان است.

جدول ۷ تحلیل فنی از لحاظ گفتگو(دیالوگ) را نشان می‌دهد.

جدول (۷) تحلیل فنی از لحاظ دیالوگ فیلم‌های منتخب.

نام فیلم	دیالوگ
مادر	مادرانگی: در این فیلم مادر در آخرین لحظات عمر خود نیز سعی می‌کند که فرزندان خود را دور هم جمع کند و آنها را دعوت به محبت نسبت به هم می‌کند. مادری که همه تلاش خود را می‌کند که به فرزندان اتحاد را یادآوی کند. ایثار: مادری که تمام زندگی‌اش را وقف فرزندان و همسرش کرده است. اتحاد: اهل خانه با یاد آوری همدلی‌ها و هم بستگی‌های گذشته، دوباره با یکدیگر همدل می‌شوند.
پرنده کوچک خوشبختی	خشونت: در این فیلم ملیحه که آسیب روانی دیده و بچه‌های همسایه او را اذیت می‌کنند، خشونت بیشتری از خود نشان می‌دهد. دیالوگهای فرد ناشنوا با حرکت و حالت چهره سر نمایش داده می‌شود. ادبی و محترمانه: دیالوگ‌های این فیلم چون در محیط آموزشی است و افراد آن را فرهنگیان تشکیل می‌دهند بسیار مودبانه، ادبی، بدون هر گونه واژگان نامناسب انجام شده است. عادی: پدر ملیحه و دیگر افراد معمولی فیلم نیز دارای دیالوگ‌های و لحن افراد عادی را دارند. در این فیلم از کلام بی‌ادبانه کمی و اندک استفاده شده است.
گلبهار	بی‌تفاوتی: چهره بی‌تفاوت و بی رخ چهره گلبهار برای نشان دادن اتفاق تلخی که برای او رخ داده و معلویت ایجاد شده در آن را نشان می‌دهد. عامیانه: دیالوگ‌ها بین بازیگران رد و بدل می‌شود ساده، عامیانه و مودبانه است. بدون توهین و کلام زشت و به صورت روزمره افراد انجام می‌شود.

مادر پاییزی	راحت و خودمانی: دیالوگ‌های رد و بدل شده بین ساره و سعید در ابتدای شروع آشنایی بسیار خودمانی می‌باشد. مخصوصا ساره که بسیار راحت و انگار نه انگار که با یک مرد بدون همسر صحبت می‌کند. مودبانه: دیالوگ‌ها اگرچه خودمانی است ولی مودبانه و بدون هیچ گونه انحراف بین بازیگر نقش زن و مرد رد و بدل می‌شود. با اینکه سعید پدر یک بیمار اوتیسم است در زمان عصبانیت نسبت به فرزند خود از کلام زشت و الفاظ نامناسب بکار نمی‌برد.
شیار ۱۴۳	ساده: گفتگوهای بین الفت و یونس، الفت و دخترش و ... همه ساده، کوتاه و با لهجه محلی انجام می‌شود. تنها لهجه فارسی مربوط به سربازی است که مشغول تفحص پیکر شهدا است و یونس را در خواب می‌بینند که به او می‌گوید که کجاست. صدا زدن با نام کوچک: همه افراد از بزرگ و کوچک الفت را به نام خودش صدا می‌زنند حتی فرزندانش. مانند «الفت بخی». «الفت چرا پا برهنه». کوتاه: در این فیلم دیالوگ‌ها بین افراد کم است و بیشتر حالت محتوایی و نشان دادن کارهای شخصیتهای فیلم است.
من مادر هستم	ارتباط عادی و دوستانه: گفت‌وگوهای بین مرد و زن بسیار دوستانه و عادی است و شون اسلامی رعایت نشده است. ارتباط راحت: گفت‌وگوها بین نادر و سیمین، آوا با مادر و پدرش راحت و بدون رعایت حرمت‌گذاری است. بی‌ادبی: آوا با مادرش با رفتار بی‌ادبانه و سرکشانه برخورد می‌کند مانند«زندگی خودمه». پدر را با نام کوچک صدا می‌زند. مدرنیته و غیر عرف: الکل خوردن نادر، تعارف کردن سیگار به آوا توسط سیمین جلوی پدرش، خوردن الکل آوا با سعید. فحاشی و ناسزایی کم: این فیلم با اینکه یک جامعه مدرن را بیان می‌کند، در کنار آن از الفاظی مانند: «کوفت»، «به توچه»استفاده می‌شود.
تیغ و ترمه	الفاظ نامناسب: در این فیلم از الفاظ نامناسب بکار برده شده است مانند گفت‌وگوی ترمه با دوست‌اش: «چی میگی خره». گفتن امیر به ترمه «الاغ چکار می‌کنی»، «تو دیوانه‌ای». گفت‌وگوهای تو ذهن ترمه«بی‌شعور من دوست دارم». طرز صحبت عموی ترمه«غلط کرده». بی‌حرمتی و حرمت‌شکنی مادر و فرزند: گفت‌وگوها جلوی آسانسور بین مادر ترمه و ترمه رد و بدل می‌شود و ترمه به مادرش می‌گوید «نیا بالا و تو

	آمدی زندگی من رو خراب کنی» و جواب مادر که «خفه شو» و جواب ترمه«خودت خفه شو». گفتن ترمه به مادرش: «قاتل» تمسخر: در این فیلم نژاد و لهجه‌های دیگر به صورت تمسخر بیان شده است. مانند لهجه آبادانی ترمه، چشم بادامی ژاپنی، سبیل توسط مادر لیلی. گفتن امیر با خنده به مادر ترمه«سلام لی لی جون». لوس: گفت‌وگوها با کرشمه و ناز مادر ترمه با امیر. کلمات خارجی و غربی: متاسفانه در این فیلم مانند شیوه رایج شده در صبحت کردن روزمره، استفاده از کلمات انگلیسی مانند مامی، بای، اوکی و... می‌باشد. ترانه غیر مجاز: در این فیلم خواندن ترانه‌های قدیمی و غیر اسلامی مانند ماشین مشتی ممدلی خوانده می‌شود. در این فیلم پر از الفاظ و رفتارهای نامناسب دیده می‌شود.

رمزهای ایدئولوژیك: مهمترین و کاربردی‌ترین رمزهای ایدئولوژیك این است که عناصر دو سطح قبل یعنی رمزهای اجتماعی و رمزهای فنی، را در مقوله انسجام و مقبولیت اجتماعی قرار می دهند. زیرا معنا فقط زمانی ایجاد می‌شود که واقعیت و انواع بازنمایی و ایدئولوژیك در یکدیگر ادغام شوند و به نحوی منسجم و ظاهرا طبیعی به وحدت برسند. رمزهای ایدئولوژیك از این نظر دارای اهمیت هستند که رابطه فنی انتخاب بازیگران و رمز اجتماعی آن بازیگران و رمز اجتماعی آن بازیگران معنادار می‌کنند. همچنین استفاده تلویزیونی از دو رمز یاد شده را به کابرد وسیعتر آنها در فرهنگ مربوط می‌سازد. جدول ۸ تحلیل ایدئولوژیک فیلم‌های منتخب را نشان می‌دهد.

جدول (۸) تحلیل ایدئولوژیک فیلم‌های منتخب.

نام فیلم	رمزهای ایدئولوژیک
مادر	مفهوم اصلی: نقش مادر در اتصال اعضای مختلف خانواده است. مادر در فرهنگ اصیل ایرانی: نخستین رمزگان ایدئولوژیک فیلم، مادر در جامعهٔ ایران را به مثابهٔ یک اسطوره به تصویر می‌کشد. نگاه حاتمی به مرگ در فیلم مادر نمایندهٔ نگاه شرقی به مرگ است که مرگ جسمانی را پایان همه چیز و مبین نیستی مطلق نمی‌داند و آن را نوعی هستی می‌پندارد که ماهیتی معنوی پیدا می‌کند. مادر نمادی از وطن: غلامرضا با بازی اکبر عبدی به عنوان یک شخصیت فیلم در نقش فرزند عقب مانده خانواده بیان کرد: غلامرضا در دیالوگی اشاره کرد مادر بی جان است، اگر بخواهیم این دیالوگ را رمزگشایی کنیم مادر در فیلم نماد وطنی است که شهروندان خود را در آغوش کشیده است.
پرنده کوچک خوشبختی	مفهوم اصلی: از دست دادن مادر باعث ایجاد شوک و آسیب در کودکان می‌شود. مادر اسطوره‌ای: نخستین رمزگان ایدئولوژیک فیلم نقش زنی است که بخاطر محروم بودن از داشتن فرزند خود را وقف دختری می‌کند که دچار آسیب روحی شده است و عاشقانه در بازسازی شخصیت دخترک تلاش می‌کند. نقش او مانند مادر اسطوره‌ای است که برای فرزند خود هر گونه تلاشی می‌کند. زن مدرن و فمنیسم: خانم شفیق زنی تحصیل کرده و شاغل است که استقلال مالی دارد. در آن دوران در بین زنان رانندگی کمتر رایج بوده است خانم شفیق رانندگی می‌کند. صداقت اعضای خانواده نسبت به هم و تلاش مادرانه: تلاش خانم شفیق برای اثبات اینکه ملیحه دختری باهوش است.
گلبهار	مفهوم اصلی: امیدبخشی به زندگی با فداکاری و ایثار مهر مادری می‌باشد. یاس و ناامیدی: نگاه و خیرگی عجیب گلبهار به اطراف و انسان‌ها و بی توجهی به محبت آنها نشان از یاس و ناامیدی از وضعیت موجود او است. لبخند مادرانه: مهری همیشه با چهره شاد و مهربان با بچه‌ها برخورد می‌کند. ارتباط و احساس آرامش مادرانه: مهری در همه سکانس‌های فیلم تلاش می‌کند که با گلهار ارتباط برقرار کند. علاقمند نمودن: مهری با رفتار، توجه و تلاش گلبهار را به خود علاقه‌مند می‌کند. محبت مادرانه: در کنار بی‌تفاوتی و یاس او زنی سرشار از محبت، مهر مادری، ایثار و پر از مادرانگی دیده می‌شود که با تمام وجود خود به دیگران

	کمک می‌کند و بچه‌ها را امیدوار به زندگی می‌کند. امید به زندگی: در این بخش می‌توانبه سکانسی که گلبهار، از دیر آمدن مهری و خبر تصادف مهری، واکنش عجیبی نشان می‌دهد و نگران دیر آمدن او شده است، فهمید.
مادر پاییزی	مفهوم اصلی: ترک فرزند توسط مادران به دلیل بیماری آنها یکی از مفهیم اصلی این فیلم است همچنین از مفاهیم دیگر این فیلم بیماری فرزندان مخصوصا بیماری‌های خاصی مانند اوتیسم است. بی‌عشقی مادر و پدر: از اولین رمزگان این فیلم نشان دادن بی‌عشقی والدین را نشان می‌دهد که می‌تواند منجر به بیماری‌های خاص (مانند اوتیسم) در فرزندانشان شود. ذاتی بودن مادرانه در وجود زنان: از دیگر رمزگان فیلم نشان دادن نقش یک زن در خانواده است. زنی که نقش‌هایی مانند مراقبت، توجه، همبازی، آموزش و وقت گذاشتن برای فرزند را انجام می‌دهد. آرامش مادرانه: یک زن می‌تواند آرامش را به کانون خانواده بازگرداند و در برابر مشکلات و چالش‌ها صبور باشد و بتواند بهترین تصمیم را بگیرد. انتخاب غلط: از دیگر رمزگان این فیلم انتخاب غلط و نادرست در انتخاب همسر و عدم تطابق گروه خانوادگی است. این عدم تناسب باعث بروز مشکلات در روابط زناشویی می‌شود که یکی از عوارض آن ایجاد بیماری روحی و روانی در فرزندان آنها می‌باشد.
شیار ۱۴۳	مفهوم اصلی: فیلم نگاه اصلی خود را از زاویه نگاهش به جنگ می‌گیرد که متعلق به امروز و گذر سه دهه از جنگ است. نگاهی که جنگ را از هر نوعش تقدیس نمی‌کند و با محوریت دادن به عشق مادر و فرزندی، به نوعی این عشق را بر همه چیز و همه کس رجحان می‌دهد. صبر جمیل مادرانه: مادری است که تنها فرزندش را به جبهه می‌فرستد و سه دهه چشم به راه بازگشتش می‌ماند و در این میان، نه به خدا کفر می‌گوید و نه برای یک لحظه، از تصمیمی که فرزندش برای رفتن به جبهه گرفته و او با آن تصمیم موافقت کرده، پشیمان می‌شود؛ این دو خصلت در الفت، از او قهرمانی می‌سازد که مادرانگی را به اوج می‌رساند. یک انتظار تلطیف یافته که مفهوم حقیقی «صبر جمیل» را به تصویر می‌کشاند. صبر الفت در انتهای فیلم حالت عارفانه به خود می‌گیرد.

من مادر هستم	مفهوم اصلی: مفهوم اصلی این فیلم در دو فاز خلاصه می‌شود. فاز اول من مادرهستم روایت کمرنگی از طعم شیرین مادری است. فاز دوم، موضوعی که قرار است ذهن را درگیر نام فیلم کند، پای «مکافات عمل» به عنوان سخن اصلی کارگردان به میان می‌آید. تازه به دوران رسیده: در این فیلم تلاش شده تا مشکلات و معضلات طبقه متوسط «تازه به دوران رسیده» را به تصویر بکشد که تا حدودی در هدف خود موفق عمل کرده است. در این فیلم مخاطب با قشری از جامعه روبروست که به شدت دلداده غرب است و تمام زندگی خود را بر این مبنا تنظیم کرده است. روابط قبیح: این فیلم روابط قبیح خانواده‌ها در قشر متوسط تازه به دوران رسیده را مطرح کرده و از به تصویر کشاندن مصادیق متعدد نیز ابایی نداشته است. این فیلم برخی روابط نامشروعی به سادگی گذشته و سهواً یا عمداً دست به تابوشکنی زده است. روابط نامشروع ممدوح و مذموم: در این فیلم روابط قبیح بین افراد و روابط نامشروع ممدوح و مذموم به نمایش درآمده است. اعتماد و عادی بودن روابط نامشروع کنترل شده: در این فیلم روابط نامشروع کنترل شده به هیچ وجه منفور نیست! بی‌مبالاتی اخلاقی: در سکانسی دیگر سعید به آوا می‌گوید فقط مجاز است نصف گیلاس مشروب بخورد و و زیاده روی وی منجر به اتفاقات بد... می‌شود. تاوان: نادر عملکرد گذشته خود را علت تمام بدبختی‌ها من‌جمله قصاص دخترش و اتفاقات تاسف باری که برای خانواده‌اش رخ داده، می‌داند؛ در صورتی که تمام اشخاص تاوان عملکرد اشتباه خود را می‌دهند. قصاص: فیلم «من مادر هستم» برخلاف برخی اظهار نظرات به هیچ وجه قصاص را مورد هجمه قرار نداده است.
تیغ و ترمه	مفهوم اصلی: مفهوم اصلی فیلم و پیام آن خیانت و عادی انگاری آن، ترک فرزند و عدم حضور مادر و آسیب‌های اجتماعی وارد شده بر فرزندان است. رابطه‌های غیر مرسوم و مستهجن: آنچه در فیلم دیده می‌شود ایجاد رابطه‌های غیر مرسوم و مستهجن است که انگار فیلمساز قصد داشته این رابطه‌ها را پررنگ کند. عادی انگاری خیانت: در این فیلم خیانت کردن، دروغگویی و ارتباط

	نامناسب به صورت عادی است و بعد از آن به راحتی از آن می‌گذرند که انگار اتفاقی رخ نداده است. ضد اخلاق و عرف: «تیغ و ترمه» اثری ضداخلاق و ضد عرف است که بی‌بندوباری را گسترش می‌دهد؛ اقرارِ جهان به ترمه درباره میزان عشقش به لی‌لی و تعریف او از خیانت لی‌لی به شوهرش ترویج ولنگاری است، نوشیدن الکل و رابطه‌های نامشروع. اغراق: داستان به طرز شگفت‌آوری روی نمایش و روایت تابوها، آن هم به شکلی اغراق‌آمیز تأکید دارد. شخصیت مادر: نقش مادر در این فیلم، نسبت به آنچه ما در سینمای ایران از شخصیت مادر سراغ داریم، متفاوت بود.

مادر در فیلم‌های جامعه آماری در دهه ۶۰ و ۹۰ عبارتند از:

شخصیت مادر در سینمای ایران به ویژه بعد از پیروزی انقلاب جایگاه مهمی پیدا کرده و از این رو یکی از واژگانی که در عناوین فیلم‌های ایرانی زیاد مورد استفاده قرار می‌گیرد کلمه «مادر» است.

مادری در دهه ۶۰ به شکل سنتی و اصیل دیده می‌شود در حالیکه در دهه ۹۰ این اصیل بودن فقط در مادارنی که در آن دهه بوده‌اند مشاهده می‌شود و در این دهه به شدت مادری تحت تاثیر تغییر سبک زندگی قرار گرفته است. مادری در دهه ۶۰ پررنگ نمایش داده شده است اما در دهه ۹۰ مادری بسیار کمرنگ و در جایگاه اصلی خود به نمایش گذاشته نشده است. مادر، مادرانگی و نقش آن در دهه ۶۰، اتحاد، ایثار، نماد وطن، تجدد خواه، تلاشگر، عاشق مدرن و اما در طبقات بالا مستبد، ارباب‌گر و حسود می‌باشد. مادر، مادرانگی و نقش آن در دهه ۹۰، در خانواده‌های سنتی و مذهبی مقاوم، صبور، نگران، تربیت صحیح فرزندان دیده شده است ولی در مابقی طبقات بی‌توجه، بی‌مسئولیت، ناگزیر و ترک فرزند دیده شده است. مادری در در دهه ۶۰ کمتر دچار اختلاف طبقاتی قابل مشاهده است ولی در دهه ۹۰ بسیاری از روابط تحت تاثیر اختلاف طبقاتی قرار گرفته‌اند. در دهه ۶۰

فروپاشی خانواده بسیار کمتر از دهه ۹۰ می‌باشد. در دهه ۶۰ مـادر و خـانواده کمتـر مشکلاتی از قبیل دروغگویی، خیانت و ثروت نسبت به دهه ۹۰ دیده می‌شـود. دهـه ۶۰ از کلمات توهین آمیز و بی ادبانه استفاده نشـده اسـت ولـی در دهـه ۹۰ کلمـات توهین آمیز و رفتارهای بی ادبانه به صورت افزایشی دیده می‌شود. در دهـه ۶۰ آسـیب روانی وارد شده به افراد با صحبت، محبت و حس آرامش برطرف می‌شود ولی در دهه ۹۰ اکثر افراد آسیب روانی دچار خشونت و عدم کنترل رفتاری هستند.

مفهوم مادر در دهه ۶۰ چنین می‌باشد: در کل مادر در این دهه مادرانگی اصـیل و اسطوره‌ای را دارا است. مادری که اتحاد را بین فرزنـدانش برقـرار می‌کنـد و مفهـومی فراتر از خانه دارد و می‌تواند اتحاد در جامعه را به تصویر بکشـد. مـادر اصـیل کسـی است که خصوصیات انسانهای عادی را ندارد و تمام وجود خود را به پای فرزندانشـان می‌ریزند. در این دهه مادران و یا حتی زنان در وجود آنان مهر و عاطفه مـادری وجـود دارد و با تمام وجود این محبت را نثار فرزنـدان و بچـه‌هـا می‌کننـد. امـا در ایـن دهـه مادرانی نیز وجود دارند که به دنبال زندگی مدرن آن روزی رفته و تجدد خواه هسـتند. در کل در این دهه مادران مقاوم، صبور و تمـام تـوان و تـلاش را بـرای فرزنـدان خـود می‌کنند و و توانایی بزرگ کردن بچه‌هایشان را در هر شـرایطی دارنـد و در حالیکـه در جامعه‌ی سنتی زندگی می‌کند ولی در عین حال زنی مدرن و تحصیل کرده نیز هستند.

مفهوم مادر در دهه ۹۰ چنین می‌باشد: در کل مفهوم مادری در این دهه به شـدت تحت تاثیر سبک زندگی قرار گرفته است و مادران در این دهه با تغییر کمی در شـرایط زندگی مقاومت و صبر کمتـری دارنـد و منجـر بـه تـرک فرزنـد و فروپاشـی خـانواده می‌شود. در این دهه به دلیل بی بند و باری، عفت کلامی و کلمات توهین آمیـز و بـی ادبانه، مقید نبودن به مـذهب، ارتبـاط بیشـتر بـین دختـران و پسـران، اعتیـاد، الکـل، درغگویی، ریاکاری و... منجر به سسـت شـدن بنیـاد خـانواده و تغییـر در مـادرانگی مخصوصا در طبقه بالای اجتماع شده است البته در کنار این مسائل مادران قـدیمی و

مربوط به دهه‌های ۶۰ و قبل از آن هنوز پایبند برخی اصول و مادرانگی سنتی هستند و این مادرانگی را حفظ نموده‌اند. لازم به ذکر است در خانواده‌های مذهبی و خانواده‌هایی که مادران غیر شاغل دارند، نیز پایبند به مادرانگی و مادری سنتی را دارند. جدول ۹ مقایسه مادری را در دو دهه ۶۰ و ۹۰ را نشان می‌دهد.

جدول (۹) مقایسه مادری در دو دهه ۶۰ و ۹۰.

دهه ۶۰	دهه ۹۰
از لحاظ شخصیتی	
مهربان	خودخواه
صبور	کم تحمل
متعهد	بی مسئولیت
از خودگذشتگی، ایثارگر و فداکار	کمی ایثارگر
تربیت فرزندان با اخلاق	تربیت فرزندانی که پایبند به اصول اخلاقی نیستند
از لحاظ اجتماعی	
پایبندی به زندگی و طلاق بسیار کم	عدم پایبندی به زندگی و طلاق بسیار بالا
حفظ عفت و شئونات اسلامی	عدم عفت و شئونات اسلامی
حفظ روابط بین مرد و زن	عدم حفظ روابط بین مرد و زن
نحوه صحبت کردن فرزندان مودب	نحوه صحبت کردن فرزندان بی ادبانه و استفاده از فحش و ناسزا

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نتیجه‌گیری

مادر و زن زیباترین واژه‌ی آفرینش است و موثرترین عامل تربیت و نگاهبان سلامت روحی، روانی و جسمانی فرزند در خانواده است. مادر واژه فارسی است و در عربی به معنای (ام) می‌باشد. مفهوم مادری ارزش‌ها و عقایدی را در بر دارد که نه تنها در ازدواج و نظام خانواده بلکه در قانون و سیاست‌های اجتماعی معنا دارد و در ادبیات، رسانه‌ها، فیلم و بقیه اشکال فرهنگی بازنمایی می‌شود. بنابراین زن بعنوان جایگاه مادر، نقش قابل توجهی در رشد و شکوفایی استعداد و خلاقیت‌های وجودی فرزندان در محیط خانه دارد، تا آنجایی که طبق متون دینی ما یکی از عوامل سعادت و شقاوت هر انسانی در گرو اعمال، رفتار و حالات مادر است. اما با جهانی شدن، به عنوان پدیده‌ای فراگیر، حاصل تغییر و تحولاتی است که همه جوامع بشری را با چالشی بزرگ مواجه ساخته است. در این میان، یکی از مهم‌ترین عرصه‌های بازنمایی مسائل اجتماعی، سینماست و شناخت مسائل اجتماعی در قاب تصویر، به‌ویژه در آثار سینمایی می‌تواند به کاستن ابهام‌های روندشناختی در حوزه‌ی مسائل اجتماعی، کمک فراوانی کند؛ زیرا «فیلم‌های سینمایی، منبع فرهنگی مهمی برای درک ماهیت و علل انحرافات اجتماعی هستند». از چنین زاویه‌ای، فیلم، ابزاری برای بیان مشکلات، مسائل و درگیری‌های اجتماعی است. از اینرو هدف اصلی پژوهش شناسایی مفهوم مادر در سینمای دهه ۶۰ و ۹۰ می‌باشد.

بازنمایی مفهوم مادر در سینمای دهه ۶۰ را می‌توان به صورت مادرانگی اصیل و اسطوره‌ای بازنمایی بیان نمود. در این دهه مادران و یا حتی زنان در وجود آنان مهر و عاطفه مادری وجود دارد و با تمام وجود این محبت را نثار فرزندان‌شان می‌کنند. در کنار این ماداران در این دهه مادرانی نیز وجود دارند که به دنبال زندگی مدرن آن روزی رفته و تجدد خواه هستند. در کل در این دهه مادران مقاوم، صبور و تمام توان و تلاش

را برای فرزندان خود می‌کنند و و توانایی بزرگ کـردن بچه‌هایشـان را در هـر شـرایطی دارند و در حالیکه در جامعه‌ی سنتی زندگی می‌کند ولی در عـین حـال زنـی مـدرن و تحصیل کرده نیز هستند.

بازنمایی مفهوم مادر در سینمای دهه ۹۰ می‌توان بیان نمود، در این دهه به شـدت تحت تاثیر سبک زندگی قرار گرفته است و مادران در این دهه با تغییر کمی در شـرایط زندگی، مقاومت و صبر کمتری دارنـد و منجـر بـه تـرک فرزنـد و فروپاشـی خـانواده می‌شود. در این دهه به دلیل بی بند و باری، عفت کلامی و کلمات توهین آمیـز و بـی ادبانه، مقید نبودن به مـذهب، ارتبـاط بیشـتر بـین دختـران و پسـران، اعتیـاد، الکـل، درغگویی، ریاکاری و... منجر به سسـت شـدن بنیـاد خـانواده و تغییـر در مـادرانگی مخصوصا در طبقه بالای اجتماع شده است البته در کنار این مسائل مادارن قـدیمی و مربوط به دهه‌های ۶۰ و قبل از آن هنوز پایبند برخی اصول و مادرانگی سنتی هستند و ایـن مـادرانگی را حفـظ نموده‌انـد. لازم بـه ذکـر اسـت در خانواده‌هـای مـذهبی و خانواده‌هایی که مادران غیر شاغل دارند نیز پایبند به مادرانگی و مادری سنتی را دارند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

۱. ابویی اردکانی، محمد. مومنی، سارا. (۱۳۹۸). استراتژی تصویرسازی سیما از سبک زندگی خانواده ایرانی (مطالعه موردی: برنامه ترکیبی به خانه بر می‌گردیم). مجله علوم خبری. شال هشتم. شماره ۲۹.

۲. انتظاری، علی. خورشیدنام، عباس. (۱۳۹۶). بازنمایی هویت زنانه در سینمای ایران. دو فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات جنسیت و خانواده. دوره ۵. شماره ۱.

۳. بااوش، میهن. بااوش، معصومه. حکیمی، فریبا. (۱۳۹۵). بررسی تاثیرات جهانی شدن در تحولات ساختار خانواده و تغییر سبک زندگی زنان شهری. همایش بین المللی زنان و زندگی شهری.

۴. برجی‌نژاد، زینب. (۱۳۸۹). نقش مادر در تربیت فرزند. پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده. سال سوم. شماره ۶.

۵. حسینی مجرد، اکرم. سیاح، مونس. (۱۳۹۰). بررسی بحران مادری در جهان غرب و تاثیرات آن بر جامعه ایرانی. فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده. سال چهاردهم. شماره ۵۳.

۶. خالق پناه، کمال. میرزاوندیان، فاطمه. رحیمی، مبین. (۱۳۹۸). مادرانگی همچون اسطوره تا بحران مادرانگی خوانشی نشانه شناختی بر بازنمایی مادرانگی در سینمای ایران پس از انقلاب. جامعه شناسی هنر و ادبیات. دوره ۱۱. شماره اول.

۷. راغب اصفهانی، حسین بن محمد. (۱۳۶۲). مفردات الفاظ القرآن. چاپ دوم. ناشر مرتضویه.

۸. رستگار، یاسر. آقابابایی، احسان. راسخی، زهرا. (۱۳۹۸). بازنمایی مسائل اجتماعی در سینمای پس از انقلاب اسلامی ایران. پژوهشهای راهبردی مسائل اجتماعی. سال هشتم. شماره چهارم.

۹. رفعت‌جاه، مریم. (۱۳۹۷). زنان جوان و باز تعریف معنا و نقش مادری مطالعه‌ای بر روی مادران ۲۵ تا ۴۰ ساله ساکن شهر ری. مجله جامعه شناسی ایران. سال هجدهم. شماره ۴.

۱۰. سعیدی، میلاد. دهدست، کوثر. (۱۳۹۸). تحلیل و مقایسه نشانه‌شناختی ساختار خانواده در سینمای دهه ۷۰ و ۹۰ ایران با مطالعه موردی فیلم لیلا و عصر یخبندان. فصلنامه علمی پژوهشی مشاوره. دوره ۱۸. شماره ۷۲.
۱۱. شالچی، وحید. مبین، آسیه. (۱۳۹۵). تحولات در سینمای پرفروش ایران(مقایسه دهه‌های ۴۰، ۶۰ و ۸۰). نشریه مطالعات فرهنگی و ارتباطات. دوره ۱۲. شماره ۴۴.
۱۲. شرف‌الدین، سید حسین. اسماعیلی، رفیع‌الدین. (۱۳۹۲). سینمای ایران و ارزیابی ابعاد شخصیت مرد در آن براساس متون اسلامی بررسی فیلم تسویه حساب. معرفت فرهنگی اجتماعی. سال چهاردهم. شماره دوم. شماره ۱۴.
۱۳. عفتی، قدرت الله. (۱۳۹۶). مادر و مادری در اندیشه امام خمینی. مجله حضور. شماره ۹۴.
۱۴. عمید، حسن. (۱۳۷۹). فرهنگ فارسی عمید. دو جلدی. موسسه انتشارات امیرکبیر.
۱۵. عنایت، حلیمه. موحد، مجید. (۱۳۸۳). زنان در تحولات ساختاری خانواده در عصر جهانی شدن. نشریه زن در توسعه و سیاست(پژوهش زنان). دوره ۲. شماره ۲.
۱۶. قاسمی، وحید. آقابابایی، احسان. صمیم، رضا. (۱۳۸۷). بررسی نقش و پایگاه اجتماعی زن و مرد در فیلم های دهه هفتاد سینمای ایران. نشریه هنرهای زیبا. شماره ۳۵.
۱۷. قوام دوست، جعفر. (۱۳۹۷). مطالعه تأثیر تغییرات اجتماعی بر سینمای ایران: با تاکید بر دو سطح مسائل و انحرافات اجتماعی در یک دهه اخیر. معاونت توسعه فناوری و مطالعات سینمایی.
۱۸. مشهدی علیپور، مریم. (۱۳۹۱). بررسی تطبیقی جایگاه مادر در فرهنگ جاهلی و اسلامی. تاریخ آیینه پژوهش. سال نهم. شماره ۲.
۱۹. میرمحمد رضائی، سیده زهرا. ساروخانی، باقر. سرایی، حسن. (۱۳۹۶). جهانی شدن و تحولات جمعیتی خانواده ایرانی. زن و مطالعات خانواده. سال نهم. شماره سی و پنجم.
۲۰. یاری حصار، اسطو. حیدری، وکیل. نارینی، ریحانه. (۱۳۹۵). مطالعه تغییر سبک زندگی و اثرات و پیامدهای آن بر تولید و توسعه روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان اردبیل). نشریه مطالعات توسعه اجتماعی ایران. دوره۹. شماره ۱.